

Бориспільський міськрайонний суд Київської області
08300, м. Бориспіль, вул. Київський шлях, 72, тел./факс (04595) 6-76-19,
inbox@bpm.ko.court.gov.ua

**Узагальнення судової практики
Бориспільського міськрайонного суду про перегляд судових рішень за
нововиявленими обставинами за 2014 рік.**

На виконання Вашого листа №7452/07-16/15 від 31 березня 2015 року Бориспільським міськрайонним судом було проведено узагальнення судової практики про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами за період 2014 року.

Дане узагальнення проведено з аналізом судової практики застосування норм процесуального права, зокрема, про:

1. Зміст обставин, існування яких зумовило перегляд судових рішень в порядку Глави 34 Кримінально процесуального кодексу України.

Судові рішення у кримінальних справах (вироки, ухвали), що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами тільки на підставах, що зазначені в ч. 2 ст.459 КПК України.

Нововиявлені обставини – це встановлені розслідуванням або вирокком суду, що набрав законної сили, і викладені у заяві учасників судового провадження юридичні факти, які знаходяться в органічному зв'язку з елементами предмета доказування у кримінальній справі і спростовують їх через попередню невідомість та істотність висновків, що містяться у вирокку, ухвалі, як такі, що не відповідають об'єктивній дійсності.

Нововиявленими слід вважати обставини (як фактичного, так і правового характеру), які:

- об'єктивно існували на момент вирішення кримінальної справи;
- не були відомі і не могли бути відомі на той час суду та хоча б одній особі, яка брала участь у справі.

Наявність обох цих умов для визнання обставини нововиявленою є обов'язковою. Тобто це випадки, коли немає вини суду у неправосудності судового рішення, за винятком, коли «невідомість обставини суду» не властива лише такій підставі, як злочинні зловживання суддів.

До нововиявлених обставин за ч.2 ст.459 КПК України, також відносять:

- істотні обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою про перегляд;
- сфальсифіковані докази і завідомо неправильний переклад;
- зловживання суддів;
- скасування преюдиційного судового рішення;
- неконституційність правового акта, що був застосований судом.

Цей перелік хоч і є вичерпним, однак перша обставина, яка зазначена у ньому, сформульована доволі гнучко, власне, як визначення нововиявленої обставини.

Нововиявлені обставини характеризуються такими ознаками:

- їх невідомість суду з причин від нього незалежних;
- їх суттєве значення для справи;

- їх наявність в об'єктивній дійсності до постановлення вироку;
- неможливість урахування під час провадження в справі постановлення вироку в зв'язку з невідомістю їх суду;
- їх відкриття тільки після набрання вироком суду законної сили;
- їх спеціальне розслідування прокурором або, за його дорученням, слідчим.

Обов'язковою умовою розгляду справи за нововиявленими обставинами є те, що обставини, які наводяться як підстава для поновлення справи, повинні бути абсолютно новими, раніше невідомими слідчим органам і суду, такими, що у матеріалах справи не висвітлені і потребують окремого розслідування. За нововиявленими обставинами можуть бути переглянуті судові рішення (вироки, ухвали) всіх судів. Новими визнаються обставини незалежно від того, чи були вони відомі кому-небудь із учасників процесу, головне, щоб вони не були відомі органам, які проводили розслідування, і суду.

Штучне створення або підроблення доказів означає їхню завідомо неправильність, розраховану на введення суду в оману, воно може бути вчинене як учасниками процесу, так і іншими особами (наприклад, їхніми родичами, друзями, іншими особами, як за винагороду, так і з інших мотивів). Штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, а також завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, обвинуваченого, підсудного, на яких ґрунтується вирок, можуть бути підставою для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, якщо вони спричинили постановлення необґрунтованого або незаконного судового рішення.

2. Дотримання строків звернення про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, визначення початкового моменту їх перебігу.

Відповідно ст.461 КПК України, то вона обмежує строком можливість подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами задля досягнення стабільності судових рішень та з метою дотримання принципу юридичної визначеності, що є складовою верховенства права.

Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами може бути подано протягом трьох місяців після того, як особа, яка звертається до суду, дізналася або могла дізнатися про ці обставини.

Обчислення зазначеного строку проводиться за правилами ст.115 КПК, але при цьому важливе значення має правильне визначення моменту, з якого його належить відраховувати.

Відлік строку звернення про перегляд за нововиявленими обставинами ведеться з нуля годин наступного дня від моменту, коли особа, яка звертається до суду, дізналася або могла дізнатися про ці обставини. Передусім до уваги береться момент, коли особа фактично дізналася про наявність відповідної обставини. Потім необхідно зважити, чи не могла особа за добросовісного ставлення до справи дізнатися про наявність відповідної обставини раніше.

Днем виявлення нових обставин, з якого обчислюється строк перегляду виправданого вироку, ухвали або постанови про закриття провадження, вважається:

- день набуття законної сили вироком, якщо нові обставини встановлені вироком суду;
- день складання прокурором за матеріалами розслідування висновку про наявність нововиявлених обставин, якщо неможливо винести обвинувальний вирок внаслідок існування nereабілітуючих обставин, які виключають провадження у справі;
- день складання прокурором висновку про підтвердження матеріалами розслідування наявності таких обставин, як дії певних осіб, що не підпадають

під ознаки злочинів (добросовісна помилка свідка, потерпілого при дачі ними показань або експерта при дачі висновку та ін.), а також інших обставин.

Не обмежене строками є поновлення справи за нововиявленими обставинами з метою поліпшення становища засудженого, якщо є докази, що підтверджують невинуватість засудженого або здійснення ним менш тяжкого злочину. Обмеження зазначеними в законі строками звернення про перегляд виправдувальних вироків, ухвал суду про закриття провадження, а також вироків, ухвал з мотивів необхідності застосування закону про більш тяжкий злочин є однією з істотних процесуальних гарантій для виправданих і засуджених, а також для осіб, провадження стосовно яких закриті. Оскільки невинний повинен бути реабілітований незалежно від будь-яких строків, що пройшли з моменту його засудження або відкриття нововиявлених обставин, перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами з метою повної або часткової реабілітації засудженого або застосування до нього закону про менш тяжкий злочин не обмежений ніякими строками.

Відбування покарання засудженим або його смерть не перешкоджають перегляду судових рішень стосовно нього за нововиявленими обставинами в інтересах його реабілітації.

За відсутності клопотання про поновлення строку суд повертає заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

3. Дотримання процесуальних вимог до змісту заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Однією з основних обставин перегляду рішення за нововиявленими обставинами є заява від зацікавленої особи, про перегляд судового рішення. За правилом ст.460 КПК України коло осіб, які мають право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами є суб'єкти звернення, зокрема, до них відносяться учасники судового провадження.

При поданні заяви про перегляд за нововиявленими обставинами судового рішення будь-якої інстанції слід враховувати вимоги ст.463 КПК про те, що заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин.

Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами подається лише у письмовій формі, тобто вона повинна бути виготовлена на аркуші (аркушах) паперу рукописним або друкарським способом. Цей документ викладається державною мовою. У заяві про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами мають бути зазначені:

а) найменування суду, до якого подається заява про перегляд (суд визначається відповідно до вимог ст. 463 КПК);

б) прізвище, ім'я, по батькові (найменування), поштова адреса особи, яка подає заяву, а також номер телефону, факсу тощо, адреса електронної пошти, якщо такі є;

в) реквізити судового рішення, про перегляд якого за нововиявленими обставинами ставиться питання;

г) зазначення конкретної нововиявленої обставини, тобто обставини, що відповідно до ч. 2 ст. 459 КПК може бути підставою для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами;

д) обґрунтування з посиланням на докази, що підтверджують наявність нововиявленої обставини, та зміст вимог особи, яка подає заяву про перегляд;

е) перелік документів та інших матеріалів, які додаються

У разі необхідності у заяві про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами особа може навести свої клопотання до суду. Це можуть бути вмотивовані клопотання про: поновлення строку подання заяви про перегляд судового рішення за

нововиявленими обставинами, зупинення виконання судового рішення тощо. Ці клопотання можуть бути викладені також окремими заявами, що додаються до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

Якщо особа не дотримала якоїсь із вимог до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, зазначених у статті, і відсутність певної інформації не дає можливості суду вирішити питання про відкриття провадження за нововиявленими обставинами, суд залишає заяву без руху і пропонує особі виправити виявлені недоліки.

4. Визначення суду, який першим допустив помилку в контексті ст.463 КПК України.

Суть ст.463 КПК України полягає в тому, що перегляд за нововиявленими обставинами повинен здійснювати той суд, який першим допустив помилку внаслідок незнання про обставину, яку особа розцінює як нововиявлену.

Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами належить подавати безпосередньо до того суду, який першим допустив помилку при вирішенні справи внаслідок незнання про існування цієї обставини. Конкретні форми звернення законом не передбачені, вона може звернутися особисто, а може використати відповідні засоби зв'язку пошта, кур'єр та інші. При цьому не має значення та обставина, чи знаходиться у цьому суді провадження. Перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами здійснює суд, який ухвалив це рішення, а якщо раніше його було оскаржено, то той суд, для рішення якого нововиявлена обставина була важливою у першу чергу.

Тобто провадження за нововиявленими обставинами здійснює суд, який першим припустився помилки при вирішенні справи внаслідок незнання про існування цих обставин. Це зумовлене тим, що нововиявлена обставина мала значення для ухвалення судового рішення судом першої інстанції, та, незважаючи на подальші помилкові рішення наступних інстанцій, необхідним і достатнім обсягом повноважень для перегляду наділений насамперед суд першої інстанції.

Якщо ж ця обставина мала значення для ухвалення рішення судом апеляційної інстанції, але не судом першої інстанції, то необхідним і достатнім обсягом повноважень для перегляду наділений лише він.

Загальному правилу повністю відповідає правило ч.2 ст.463 КПК України про те, що заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами у разі встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення, подається до суду тієї інстанції, суддею якого він був.

Недотримання правил підсудності, що встановлені даною статтею, є підставою для повернення заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами для подання до належного суду. Якщо порушення правил підсудності виявлено після відкриття провадження за нововиявленими обставинами, тоді застосовуються правила ст. 34 КПК щодо передачі справи.

В ході проведення узагальнення судової практики про перегляд рішень за нововиявленими обставинами стало відомо, що в провадженні Бориспільського міськрайонного суду перебувало в період 2014 року три заяви даної категорії справ.

Усі заяви були розглянуті вчасно з винесенням ухвал по справі з дотриманням правил Кримінально процесуального кодексу України.

Наприклад, до Бориспільського міськрайонного суду надійшла заява від прокурора Бориспільської міськрайонної прокуратури Київської області про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, а саме: ухвали Бориспільського міськрайонного суду від 10 жовтня 2014 року про звільнення від покарання Ш.-ал В.Ю.

Свої вимоги прокурор обґрунтовує тим, що вироком Бориспільського міськрайонного суду від 28 вересня 2011 року Ш.-ал В.Ю. було засуджено за ч.2 ст.289, ч.3 ст.185 КК України до 5 років позбавлення волі та на підставі ст.75 КК України, звільнено від відбуття покарання з випробуванням з іспитовим строком 2 роки. У відповідності до ст.76 КК України на засудженого покладено обов'язки.

Однак, було встановлено, що у провадженні СВ Бориспільського МВ ГУ МВС України перебуває кримінальне провадження, в ході якого досудовим розслідуванням було встановлено, що Ш.-ал В.Ю. вчинив злочин передбачений ч.2 ст.186 КК України.

Вказані обставини не були відомі суду при розгляді подання Бориспільського МВ КВІ УДПтСУ в м. Києві та Київській області про звільнення Ш.-ла В.Ю. від кримінального покарання, оскільки дана обставина встановлена лише 06.01.2014 року протоколом його допиту.

Таким чином зазначені обставини є нововиявленими та доводять необхідність переглянути ухвалу від 10.10.2013 року.

Ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 25 лютого 2014 року було задоволено заяву прокурора про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Скасовано ухвалу Бориспільського міськрайонного суду від 10.10.2013 року про звільнення від відбуття покарання засудженого Ш.-ла В.Ю. При цьому суд виходив з того, що прокурором було надано достатньо доказів, якими було обґрунтовано наявність нововиявлених обставин, зокрема факт, що Ш.-ал В.Ю. перебуваючи на іспитовому строку вчинив новий злочин. Це було підтверджено показами самого обвинуваченого в судовому засіданні.

Відповідно, дві інші заяви, що знаходились в провадженні Бориспільського міськрайонного суду про перегляд рішення за нововиявленими обставинами були повернуті заявникам на підставах неправильного оформлення змісту та форми самої заяви.

Так, наприклад, Д.-єв С.М. звернувся до суду із заявою про перегляд за нововиявленими обставинами вироку Бориспільського міськрайонного суду від 07.02.2013 року, відносно до якого Д.-єв С.М. визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч.3 ст.187 КК України та призначено покарання у виді 9 років позбавлення волі з конфіскацією усього належного майна.

Ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 12 травня 2014 року заяву Д.-єв С.М. про перегляд рішення за нововиявленими обставинами вироку від 07.02.2013 року повернуто заявнику та відмовлено у відкритті. При цьому суд виходив з того, що зміст та форма поданої заяви не відповідає правилам встановленим відповідно до ч.2 ст.459 КПК України та подана з порушеннями процесуального строку.

Інша заява надійшла від З.-ця Б.І. про перегляд рішення за нововиявленими обставинами вироку Бориспільського міськрайонного суду від 27.03.2014 року відповідно до якого З.-ця Б.І. визнано винним у вчиненні злочину передбаченого ч.3 ст.185 КК України та призначено покарання у виді 4 роки та 6 місяців позбавлення волі. На підставі ч.1 ст.71 КК України визначено остаточне покарання у виді позбавлення волі строком на 5 років.

Ухвалою Бориспільського міськрайонного суду від 18 липня 2014 року заяву про перегляд рішення за нововиявленими обставинами було повернуто заявникові на підставі не відповідності оформлення згідно правил встановлених відповідно до норм ст.462 КПК України.

Також зазначаємо, що в ході проведення узагальнення стало відомо, що випадків відмови суду у прийнятті відмови сторони кримінального провадження про перегляд

судового рішення за нововиявленими обставинами відповідно до ч.1 ст. 465 КПК України в провадженні Бориспільського міськрайонного суд не перебувало.

Важливо зазначити що,відповідно до ч.3 ст.466 КПК України суд своєю ухвалою має право зупинити виконання судового рішення, яке переглядається за нововиявленими обставинами, до закінчення перегляду. Подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами автоматично не зупиняє його виконання. Однак суд (у тому кількісному складі, у якому було ухвалено судове рішення) під час підготовки провадження до розгляду або під час розгляду своєю ухвалою може зупинити виконання судового рішення, яке переглядається, до закінчення перегляду. Таку ухвалу може бути постановлено судом як з власної ініціативи, так і за клопотанням особи, яка бере участь у справі.

Також, відповідно до норм, що зазначені п.16 Перехідних положень КПК клопотання про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, подані відповідним прокурорам до дня набрання чинності цим Кодексом, розглядаються та подаються ними до суду в порядку, що діяв до набрання чинності даного КПК України.

Заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, подані до суду до дня набрання чинності даного КПК України, а також заяви, подані прокурорами відповідно до абзацу першого цього пункту після набрання ним чинності, розглядаються відповідними судами у порядку, що діяв до набрання чинності даного КПК України. Практику застосування положень даного правила не маємо можливості висвітлити так, як дані категорії справ, що підлягають відповідним нормам відсутні.

В ході проведення узагальнення стало відомо, що спірних питань застосування норм процесуального права про перегляд рішень за нововиявленими обставинами в суддів Бориспільського міськрайонного суду не виникало.

**З повагою,
В.о. голови
Бориспільського міськрайонного суду
Київської області**

В.М. Саган

Виконавець: Теренковська А.М.
тел. (04595) 6-76-19